

Judit Feliu i Mireia Trias (cur.)

*Viquipèdia i terminologia*

Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2021, p. 55-58

DOI: 10.2436/15.2503.02.66

## **Projecte Viquiterm**

RAMON GARRIGA

Fundació Torrens-Ibern

TONI HERMOSO PULIDO

Serveis Científicotècnics, Centre for Genomic Regulation (CRG)

Amical Wikimedia<sup>1</sup>

Societat Catalana de Biologia

### **1. LA FUNDACIÓ TORRENS-IBERN**

La iniciativa de la Fundació Torrens-Ibern, orientada a normalitzar l'ús del català en els àmbits científic i tècnic, s'inscriu en el procés democratitzador de la universitat que implica l'impuls de l'ús del català en aquesta institució. Van ser els anomenats professors no numeraris (PNN) els que en una assemblea que tingué lloc el 7 d'abril de 1975 decidiren proposar a la Junta de l'Escola d'Enginyers de Barcelona dues coses:

a) Oferir classes de català a l'Escola a dos nivells; classes de comprensió per a persones que desconeguessin la llengua i classes d'escriptura i gramàtica per a persones que coneguessin la llengua parlada.

b) Promoure una fundació per a l'estudi de la terminologia tècnica i científica catalana a la qual posarien el nom de Joaquim Torrens Ibern, catedràtic de l'Escola, gran persona, que havia mort recentment i que des de la tornada de l'exili havia promogut la llengua i la cultura catalanes. Ell fou qui presentà la proposta de col·laboració de l'Escola amb el Congrés de Cultura Catalana.

Els anys 1975-1976 va ser quan es va formar el grup de llançament de la Fundació, el període 1976-1977 va ser ja el d'actuació d'una comissió promotora i el 13 de maig de 1977 es va establir l'escriptura de constitució de la Fundació i se'n nomenà el primer Patronat. L'aprovació oficial arribà el 20 de juny de 1978, és a

1. En el moment de la conferència, Toni Hermoso Pulido era membre d'Amical Wikimedia, però actualment ja no ho és.

dir, fa més de quaranta anys. Els objectius fundacionals eren l'estudi, la difusió i la promoció de l'aplicació de la llengua i la cultura catalanes en els camps tècnic i científic, principalment a Catalunya, mitjançant la realització de treballs de la mateixa entitat; la concessió de beques, ajuts i subvencions a persones o entitats; l'organització de cursos, seminaris, concursos i certàmens; la distribució de premis a les persones que es distingissin en el camp de la finalitat fundacional i l'edició o distribució de llibres i revistes que contribuïssin a la finalitat expressada.

Amb el temps, i amb la creació d'entitats oficials (TERMCAT, serveis de llengües i terminologia a les universitats...) responsables d'alguns dels objectius que s'havia fixat la Fundació en un moment en què no existien, la Fundació ha anat adaptant-se a una funció d'impuls i de complementarietat. Ha editat vocabularis bàsics, ha participat en el Projecte Scriptorium amb l'IEC i altres entitats, ha creat el Projecte Ubertas, ha col·laborat en la traducció de normes ISO que ha derivat en un conveni de col·laboració del TERMCAT amb AENOR, ha donat suport a l'edició de diccionaris com el de física i el de química del TERMCAT, ha organitzat sessions de diàleg sobre terminologia, ha creat els premis Joaquim Torrens Ibern i Enric Freixa, aquest en record de qui va ser el primer president de la Fundació, etc.

I ara tot fa pensar que és el moment de posar en marxa el fòrum Viquiterm.

## 2. EL PROJECTE VIQUITERM

### 2.1. *Introducció*

El predomini de l'anglès com a idioma generalitzat en l'àmbit científic i tècnic i l'alt ritme de desenvolupament tecnològic actual representen tot un repte perquè la terminologia emergent que hi va associada pugui ser assumida satisfactòriament pel conjunt de la comunitat catalanoparlant, tant pel que fa als experts en l'àmbit científic o tècnic en concret com per la resta de la societat. Tot i l'excel·lent feina i el rigor tant de les societats científicotècniques com dels centres de terminologia (sense ànim de ser exhaustius podem pensar en diferents filials de l'Institut d'Estudis Catalans, en el TERMCAT, principalment amb el Cercaterm...), els ritmes i procediments que han de seguir a vegades no s'adeqüen a les necessitats de comunicació actuals, en què la immediatesa de les comunicacions (per exemple, amb les xarxes socials) requereix l'adopció de solucions ràpides, encara que siguin temporals o de compromís.

Per això pensem que cal desenvolupar un fòrum obert, àgil i rigorós en el qual es puguin suggerir traduccions amb les característiques acabades d'esmentar a l'espera que les autoritats en la matèria, TERMCAT i Institut d'Estudis Catalans (IEC), donin la traducció definitiva.

## **2.2. Entitats participants**

El projecte està obert a la participació de tots aquells que hi tinguin alguna cosa a dir. És evident que sense el vistiplau del TERMCAT i de l'IEC aquest projecte no seria possible, ja que a ells caldrà reportar els resultats dels debats que s'hagin produït al fòrum, així com els mateixos debats. Amb l'IEC, a més, s'està estudiant la possibilitat d'allotjar el fòrum en els seus equipaments informàtics.

L'impuls inicial és de la Fundació Torrens-Ibern (FT-I), que ha trobat en Amical Wikimedia i en la seva magnífica experiència en actuacions equivalents un soci de primer nivell.

La FT-I liderarà i es farà càrrec del cost de la primera fase del projecte i buscarà altres entitats que puguin ajudar per a una segona fase, més potent, com es veurà més endavant, una vegada el prototip hagi estat validat. Es preocuparà de buscar els possibles usuaris en l'àmbit tècnic, universitari i de recerca, així com d'ampliar el nombre d'entitats participants per fer créixer el projecte tant des del punt de vista d'usuaris com del de suports lingüístics que facilitin la moderació dels debats del fòrum.

Amical Wikimedia i Softcatalà ajudaran en el desenvolupament tècnic de la idea a partir de la seva experiència en altres fòrums. Amical, a més, també ajudarà en el desenvolupament dels rols dels diferents actors a mesura que avancin amb la solució tècnica.

## **2.3. Planificació del projecte**

Una vegada en funcionament normal, el fòrum consistirà en diferents fils de debat en què els participants plantejaran un dubte, una qüestió o una proposta terminològica com a conseqüència d'haver descobert un mot o una expressió la traducció dels quals no ha trobat en cap de les eines a l'abast. Cada fil s'assignarà a una categoria temàtica concreta, amb la possibilitat que alguns fils puguin tenir-ne més d'una, i rebrà comentaris dels diferents participants. Aquestes propostes inicials i comentaris en algun moment esdevindran propostes definitives (per votació, consens o decisió del moderador responsable), que seran relacionades com a tals en el diccionari repositori del fòrum i trameses amb tota la deliberació al TERMCAT per tal d'iniciar el procés oficial. Per això la deliberació ha de ser pública i plenament referenciable per terceres parts.

Ara bé, abans d'entrar en aquest funcionament normal i amb la plataforma tecnològica totalment desenvolupada per donar-hi servei, caldrà definir un prototip que haurà de validar a petita escala la resposta per part dels usuaris potencials i que ha de ser escalable per a desenvolupaments posteriors.

Una primera tasca a fer, i que ja s'ha fet parcialment, és detectar l'interès dels possibles usuaris en el fòrum. S'ha entrat en contacte amb els serveis lingüístics de diferents universitats i la resposta ha estat totalment positiva. Una vegada es disposi del prototip, la definició i realització del qual està també en curs, s'iniciarà una campanya de contactes amb professors i recercadors que puguin estar més en línia amb els objectius del fòrum per acabar de polir la metodologia i també per adquirir un cert compromís de participació per part seva.

En la primera fase de posada en marxa, totes les propostes s'inclouran en un únic fil i el fòrum tindrà un moderador que a la vegada assumirà les funcions d'animador. Es tracta de veure la resposta que rep la iniciativa. En funció d'aquesta resposta es decidirà com i quan es faran els passos següents.

#### **2.4. *Plataforma tecnològica i consideracions tècniques***

La plataforma base triada és Discourse, possiblement el sistema de gestió de fòrums més popular a Internet avui en dia. El sistema està desenvolupat majoritàriament en els llenguatges de programació Javascript i Ruby, i per darrere funciona amb una base de dades PostgreSQL. Tot i la diversitat de programes i llenguatges utilitzats, la seva instal·lació i gestió està simplificada per l'ús de contenidors de programari, en concret de Docker, i moltes de les tasques d'administració es poden dur a terme des de la mateixa interfície web.

Allò que per defecte proporciona la plataforma, juntament amb unes quantes modificacions i personalitzacions, per exemple, de fils de debat, configura el que seria el sistema prototip que es compartirà amb el públic objectiu. Segons la resposta i comentaris rebuts, s'implementaran modificacions, sigui mitjançant connectors de Discourse ja existents, o bé amb desenvolupaments específics per aconseguir el fòrum final que es vulgui obtenir. Paral·lelament també es confeccionaria i es traslladaria al web un disseny d'acord amb les preferències i comentaris que s'hagin rebut fins llavors.

Als estadis inicials d'aquest procés de personalització de la plataforma, també es procediria a la localització del programari, que es troba en el portal de traducció col·laborativa Transifex. Es traduirien totes les cadenes pendents que hi hagi i es revisarien i corregirien la resta d'acord amb un criteri terminològic coherent amb el d'altres projectes de programari lliure sota la supervisió de Softcatalà. Com a resultat, el Discourse passaria a estar disponible plenament en català, no només per al Viquiterm, sinó també per a iniciatives de tercers que optin per utilitzar aquesta plataforma a partir d'aquell moment.